

LIETUVOS
Kariškių Rėnovės
SKAITYKLĖ

Mūsų kariuomenės bei krašto gynimo organizavimo ir kovų dėl Lietuvos Nepriklausomybės svarbesnieji įvykiai prieš 10 metų.

1919 m. vasario mėn.

- 1 d. Bolševikai užklupo Arvistavos dvare (5 klm. nuo Kėdainių) mūsų 7 kariuomenės, pasiūstus iš Kėdainių ten pašaro surekvizuoti. 6 iš jų, paėmę nelaisvėn, išsivežė į Šėtą, vienam pavyko pabėgti.
- 2 d. Apie 18 val. bolševikai kulkosvaidžiais apšaudė Aukštuosius Kaplius (10 klm. Šėtos link nuo Kėdainių). Mūsų dalys pasitraukė į Kėdainius.
- 2—5 d. Bolševikai paėmė Skuodą, Telšius, Sėdą, Mažeikius.
- 5 d. Paskiriamas Raseinių apskrities apsaugos viršininkas.
- 7 d. Šėtos bolševikų stipri žvaigūnų partija, miškais nežymiai prisiartinusi prie Koliupių kaimo, apie 2½ klm. nuo Kėdainių, puolė mūsų užtvartas.
- 7 d. Bolševikų žvalgai miškais prisiartinę ir puolė atskirą lauko sargybą Šilainėlių kaime (apie 8 klm. į pietus nuo Kėdainių), kurios viršininku buvo Povilas Lukšys.

Lietuvos kariams auklėti obalsiai-lozungai.

Mūsų pareigos ir pasiryžimas.

Kary, Tėvynė vadina Tave garbingu laisvės saugotoju ir gynėju vardu: kiekvieną dieną klausk savęs, ką turi daryti, kad būtum vertas šio vardo ir ar viską darai, kad Jos pasitikėjimo neapviltum.

Visi piliečiai karo metu už savo laisvę atiduos savo turtus. — Tu, kary, jeigu reiks, turi būti pasiruošęs atiduoti ir gyvybę.

Kary, neužmiršk, kad kautynių metu turėsi parodyti didžiausią savo jėgų įtempimą ir nugalėti daug kliūčių, todėl jas atspėti ir nugalėti ruoškis dar taikos metu.

Karo metu laimės tas, kas taikos metu bus padaręs viską, kad sau laimėjimą laiduotų.

Karys ir ginklas.

Kautynių metu karys — kankinys už tautos laisvę ir garbę.

Šių dienų karys turi būti gilesnio proto, platesnės erudicijos, tvirtesnės valios ir kupinas kilnesnių jausmų, negu kad anksčiau.

Kas negerbia savęs, nevertas kitų pagarbos: karys, negerbiąs savo ginklo, nevertas kario vardo.

Gerbk ir mylėk ginklą; sunkią valandą juo apginsi tautos laisvę ir garbę, ir savo gyvybę.

Kary, Tave ir Tavo žingsnius seka milijonai akių.

Kautynėse tik ginklas padės Tau įvykdyti savo sumanymus ir pasiekti tikslą.

Kuo pasitikim.

Tikim mūsų tautos vienybe, į kurią, kaip į uolą, suduž priešišinkų klatingi puolimai.

Mūsų tautos reikalavimai yra teisingi, todėl pasauliui reiškiam juos be triukšmo.

Į laimėjimą veda tik vienas kelias, tai nenuilstamo darbo ir pasiryžimo kelias.

Meilė ir darbas valdo pasaulį — tos jėgos padės mums atgauti kas mums priklauso.

Kovoj už tautos teises pasitikim tik savo nenugalima valia, skaisčiu protu ir sveiko kūno jėgomis.

Gerais patarimais pasinaudosiu — veiksiu taip, kaip atrodys naudingiau ir geriau Tėvynės labui.

Šviesūs einam per pasaulį — Baltas Vytis kelią rodo.

Ne keršto tik teisybės šaukiamės mes pasaulį ir Dangų.

Maldausiu mano Viešpatį, kad manęs pas Save nepašauktų tol, kol Aušros Vartų Motinai nenusilenksiu, kol protėvių kaulų nepagerbsiu Vilniaus kapuos.

Tūkstančius metų išsilaikėm: amžių kovoj mūs būdas tapo tvirtesnis už grūdintą plieną — pasitikim tuo ir laimėsime.

Stepas Dykūnas.

„Kariuomenės veikimo greitumas ir staigumas atstoja skaičių.“ (Suvorovo.)

„Lietuviai niekad neleido savęs pavergti jėga, priešams tai pavyko tik apgaulės pagalba.“

„Visi moka duotą gyvybę nešioti, tik nevisi moka reikale paaukoti.“

„Mylėk žirgą ir kardą, jie tavo laimės ir nelaimės draugai!“

Viliamėlis.

Auto kuopa.

(Auto dalies 10 metų sukaktuvių proga).

Šiomet sausio 30 d. sukanka dešimt metų (1919. I. 30 — 1929. I. 30) kai įsikūrė auto dalis.

Tąja proga trumpai pažiūrėsime auto kuopos praeitin.

Auto kuopa per 10 Lietuvos kariuomenės gyvavimo metų pergyveno du etapus: 1919 metus ir dabar (1926—29 m.).

Pirmasai auto kuopos etapas dalinasi į du laikotarpius: 1) nuo 1919 metų sausio 30 d. iki balandžio 3 d., t. y. auto kuopa inžinerijos batalione, ir 2) nuo tų pačių metų balandžio 7 d. iki gruodžio 1 d. — atskira kuopa.

Pirmasai auto kuopos laikotarpis yra labai trumpas ir tik kaipo auto dalies užuomazga. Auto kuopa savo pradžią gauna 1919 m. sausio mėn. inžinerijos kuopoje, kaipo auto būrys. Kovo 1 d. paliepė kar. Fanstiliui, jau inžinerijos batalione, organizuoti auto kuopą. Auto dalis pradėjo savo gyvavimą su keliais (apie 10 žm.) šoferiais ir be automobilio. Todėl auto kuopos organizavimo darbas prasideda automobilių medžiokle. Tam darbui uoliai pasišvenčia auto dalies organizatorius karininkas Fanstilis ir jo padėjėjai šoferiai, kurie apsigyveno Perkauško namely (Duonelaičio — Maironio g-vių kampe 38 nr.). Nors darbas buvo labai sunkus, tiesiog neįmanoma iš nieko kas nors padaryti, bet dirbant pasiekta šiandien matomų rezultatų.

Tuo metu Lietuvoje (ir Kaune) dar tebebuvo vokiečių kariuomenės likučiai ir jiems išsikraustant už „gerą atlyginimą“ buvo galima šis tas gauti. Mūsų automobilstai iš kažkur ir nežinia kaip „nupirko“ iš vokiečių

pirmąjį automobilį „Daimler“ (1738 nr.), į kurį prie vairo sėdosi pirmasai auto kuopos šoferis Mockus Jonas. Jau yra šoferiai ir automobilis. Bet kuo jis maitinti? Iš kur maisto gauti? Ir čia ateina į pagalbą tie patys vokiečiai. Mūsų šoferiai su jais susipažįsta ir už „butter“, „eier“ gauna visa kas tik reikia. Jie ir „apauna“, „aprėdo“ ir „pagirdo“, „pavalgydina“ mūsų naujagimį „Daimler“. Pradžią jau yra. Bet dar šito neužtenka, ieško daugiau automobilių. Pirmasai auto kuopos organizatorius kar. Fanstilis vyksta Vokietijon — Karaliaučiuon pirkti daugiau tokių automobilių. Primedžioja jų iki 14 št. Gerail Rasta, bet kaip parsivesti? Reikia gi išvogti, slapta išgabenti. Ir bėga automobiliai keliais „savomis kojomis“ iš Karaliaučiaus į Kauną. Laimingai pereina Prūsų sieną ir džiaugsmingai pasiekia laikinąją sostinę pirmoji automobilių grupė — trys mašinos — 1) „Adler“ (1878), 2) „Benz“ (17186) ir 3) „Mercedes“ (11639). Sėdasi į juos pirmieji auto kuopos šoferiai — savanoriai Janušauskas, Jablonskis, Leskevičius ir drožia į Vilnių, Gardiną, Suvalkus. Greit, už mėnesio, kito, atvyksta ir daugiau — antroji grupė tų pačių Karaliaučiuje pirktų lengvų automobilių; pasirodo ir pirmasai motociklas „Wanderer“ (17912), ir krovinių automobilis „N. A. G.“ (52916). Pasipildo auto kuopa naujais šoferiais-savanoriais (33) ir turi jau gerą pradžią. Auto transportą, susisiekimą ir ryšius pradeda tvarkyti savrankiškai. Balandžio 3 d. išsiskiria iš inžinerijos bataliono sudėties ir nuo balandžio m. 7 d. pradeda veikti atskirai,

Auto kuopa sutinka kr. ap. ministerį per savo šventę (1928)

kaipo automobilių kuopa. Prasideda antrasai auto kuopos laikotarpis, atskiros auto dalies — automobilių kuopos gyvenimas. Automobilių kuopos vadu skiriamas kar. Fanstilis. Kuopa, nebetilpdama Perkausko namely, persikelia į Štern'o namus (Duonelaičio - Maironio g-vių kampas 14 nr.). Automobiliams garažas įrengiamas buv. rusų cerkvėj, ant rinkelės (Duonelaičio g-vė). Čia laikinai talpinasi ir benzino tepalo sandėliai ir kilnojamosios dirbtuvės (įrankiai).

Auto kuopoje žmonių žymiai padaugėja ir balandžio pradžioje automobilių kuopoje yra jau 8 karininkai, 14 laisvai samdomų šoferių ir mechanikų, 4 raštininkai, 105 kareiviai šoferiai ir eiliniai.

Greit automobilių kuopa susilaukia dar daugiau auto priemonių ir gegužės mėn. turi 15 lengvų automobilių, 13 krovinių automobilių, 50 naujų motociklų N. S. U. ir 4 sanitarinius automoblius. Visi automobiliai, išskiriant naujuosius N. S. U., yra seni, aplaužyti, visiems reikalingas remontas. Tą darbą pasiima šof. - mechanikai Gabrelavičius Juozas ir Sluckus Albinas ir prisiglaudžia prie miesto valdybos auto dirbtuvių, šalia, ten pat prie savo garažo (cerkvės). Mašinos greit pataisomos ir atiduodamos šoferiams. Važiavimų būdavo labai daug ir įvairias Lietuvos vietas. Automobilių kuopoje žmonių buvo per pusantro šimto, o automobilių tik keliolika. Prie automobilio užtenka tik dviejų — šoferio ir padėjėjo. Kur gi kiti dedasi? Vedami rikiuotės užsiėmimai ir einama į Kauno įgulos sargybas. Tais laikais dykinėti nebuvo kada ir atėjęs savanoriu, gavęs šautuvą, susipažinęs su juo kaip apsieiti, eidavo į frontą. Kaune tvarkai palaikyti ir apsaugai pasilieka tik viena komendantūros kuopa ir inžinerijos dalys, tame skaičiuje ir automobilių kuopa. Vieni važinėja, kiti saugoja paliktą valdžios turtą nuo plėšriųjų vokiečių ir įvairių plėšikų. Taip išgyveno automobilių kuopa Kaune, Duonelaičio gatvėje, iki rugsėjo mėn. Vėliau buvo sumanyta technikos kariuomenė dar į smulkesnius vienetus išdalinti ir automobilių kuopa išsiskirstė į automobilių kuopą (kaip ir buvo), susisiekimo auto komandą, sanitarijos auto transportą ir šarvuotą būrį. Čia automobilių kuopa persikelia į Šančius ir užima buv. rusų pantonų bataliono rajoną. Automobilių kuopa, perėjusi į naują vietą, randa viską aukštytyn kojomis — kareivinės be langų, be durų, krosnys, aslos išgriautos — viskas išardyta. Reikėjo kibtis darban, kad žiemai artinantis galėtų šiek tiek susitvarkyti. Šalia to, tučtuojau spalio mėn. 22 organizuojamos auto dirbtuvės seniems automobiliams remontuoti. Pirmuoju dirbtuvių viršininku skiriamas kap. Vyšniauskas. Dirbtuvėse dirba vyr. mechanikas Sluckus Albertas ir šoferiai-mechanikai. Be to, trūkstant šoferių spalio 20 d. organizuojasi mokomoji komanda (šoferių mokykla). Pirmuoju mok. komandos viršininku skiriamas vyr. leit. inž. Grinkevičius. Taip automobilių kuopa susilaukia žiemos — pirmųjų šalčių — gruodžio 1 d., o nuo 1919 m. gruodžio m. automobilių kuopa baigia antrąjį savo gyvavimo laikotarpį ir iš automobilių kuopos išauga auto batalionas*). Toliau mes neapsistosim, praleisim visą laikotarpį iki 1926 m. sausio 1 d.

1919 m. auto kuopa atsirado inžinerijos daly (b. ne); 1926 m., po 6 metų, vėl atsiduria technikos kariuomenės sudėty — technikos pulke. Visos kariuomenės technikos dalys (auto, geležinkelių, elektrotechnikos, inžinerijos), visiškai skirtingos savo specialybe ir uždaviniais buvo sujungtos į vieną vietą — technikos pulką. Į minėtą pulką

nuo 1926 m. sausio mėn. 1 d. pateko ir buv. auto batalionas (auto dalis), kaipo auto kuopa. Tai yra antrasis auto kuopos etapas. Šis etapas (era) taip pat dalinasi į du laikotarpiu — auto kuopa technikos pulke (1926-I-1 — 1927-IX-1) ir dabartinė savaranki auto kuopa (nuo 1927-IX-15).

Trečiasai auto kuopos laikotarpis neturi ypatingų įvykių. Išformuotas auto batalionas visą savo turtą palieka technikos pulke auto kuopoje. Tik sumažėjo žmonių skaičius (etatai). Jau nebėra auto štabo (priskiriamas prie technikos pulko), panaikinama auto mokomoji kuopa, kurios pareigas — rengtišof motoc. pavedama mokomajam batalionui (technikos mokomoji kuopa, nebėra ir kitų komandų. Šiaip gi kaip važinėjo „komnikai“ pagal kiekvieną Susisiekimo Skyriaus pareikalavimą, taip ir tebevažiuoja; auto būrys prie Vyriausio Štabo su lengvais automobiliai kaip veikė, taip ir tebeveikia, tik ryšiai nutrūko, nebetarnauja N. S. U., atgyveno savo amžėlį 1919 metų motociklai ir kaipo nebetinkami parduoti iš varžytynių, išardyti ir atiduoti į Centr. Kariuomenės Dirbtuves arba čia pat naudojami mokymo reikalams; juos pakeičia naujieji „Indian“; perkami ir nauji „Fordai“. Darbas auto kuopoj, nors toks pat, kaip ir auto batalione, bet apystovos kitos. Buvusieji auto bataliono karininkai vieni persikelia į kitas dalis, kiti kol kas čia pat tebegyvena, treči naujai atvyksta ir apsigyvena. Bet auto savo darbą varo. Taip pavasarį auto transportas padeda pionieriams ledus sprogdinti — tiltus gelbėti; vasarą su visomis auto priemonėmis — transportas (krovinių auto), susisiekimas (lengvieji automobiliai) ir ryšiai (motociklai), kaipo auto būrys, dalyvauja kariuomenės manevruose, Varėnos poligone; rudenį krausto, gabena, pervežinėja sandėlius; žiemą auto priemonės ilsisi (nesezonas). Atlieka nemaža komandiruočių, įvairių važinėjimų. Prie Karo Ligoninės visą laiką veikia 1—2 sanitariniai automobiliai ligoniams vežioti. Visą sezoną išbūna prikmandiruotas S. 12 prie Karo Sanatarijos Palangoje pervežimui ligonių ir vasarotojų į sanatariją. Auto kuopoje liekasi eksploatacijos darbai, naujokų ir specialistų komandų mokymas. Šoferiai ir motociklistai auto kuopai rengiami technikos mokomoje kuopoje. Technikos pulke per 1926—27 metus baigtos mokomojo bataliono (technikos ir inžinerijos kuopų) dvi laidos.

Taip išgyveno auto kuopa technikos pulke daugiau kaip metus. Tik štai 1927 metų antrojoj pusėj technikos kariuomenei švystelėjo saulutė — technikos pulkas išformuojamas. Iš technikos pulko, pagal savo specialybes ir paskirtis, susidaro atskiri technikos kariuomenės vienetai — auto, geležinkelių, ryšių ir pionierių. Vėl nuo 1927 m. rugsėjo 1 d. auto dalis atsiskiria, kaipo atskiras vienetas — auto kuopa. Tai antroji auto kuopos era, antrasai (ketvirtas) laiko arpis — dabartinė auto kuopa. Auto kuopos vadu pasilieka buvęs auto kuopos (technikos pulke ir auto batalione) majoras Aužbikavičius.

Naujai susiformavusi auto kuopa tegyvena dar tik antrus metus. Pažvelkim ką ji nuveikė per tą neilgą laiką. Reikia pasakyti, kad padarė daug.

Auto kuopa, be savo tiesioginių pareigų — transporto, susisiekimo ir ryšių, patarnauja ir plačiau Lietuvos kariuomenei.

Taip, nuo 1927 m. lapkričio mėn. 25 d. atsidarė prie auto kuopos Kauno įgulos karininkams automobilių valdymo kursai. Kursų kiekviena laida tęsiasi 2—3 mėnesius. Kursus išėjo jau trys laidos. Laidon priimama iki 20 žm. (grupė). Kursuose dėsto teoretiskas pamokas ir atlieka važinėjimo praktiką patys auto kuopos karininkai — instruktoriai.

*) Auto bataliono gyvavimo istorija aprašyta 1928 m. „Mūsų Žinyno“ 45 nr.

Toliau prie auto kuopos kareivių virtuvėj mokinasi prikomandiruotieji iš įvairių kariuomenės dalių kareiviai valgi virti. Moko juos laisvai samdomas virėjas Ivaškevičius Kasperas. Pagal kareivio sugebėjimą kursą baigia (išmoksta virti) per 2—3 savaites. Jų jau yra pramokyta per 20 žmonių.

Naujas karo šoferia's rūpinasi auto mokomasis būrys, kuris per tą laiką išleido dvi laidas.

Auto transporto būrys yra atlikęs 1927 m. didelį

transportą iš Vaitkiškių į Raudondvarį; 1928 m. dalyvavo kaip auto transporto, susisiekimo ir ryšių priemonė Varėnos poligone, rudens kariuomenės manevruose.

Prie Vyriausiojo Štabo nuolat veikia auto susisiekimo ir ryšių priemonės — auto būrys.

Baigiant auto kuopos dviejų etapų keturių laikotarpių gyvavimo erą reikia palinkėti jai laimingos ateities gražiai augti ir plėstis ir vėl susilaukti auto bataliono.

Vyr. leit. *Petrauskas*.

Atviručių pardavėjas.

(Šis tas iš slaptosios anglų žvalgybos).

Paskutinioji 1916 m. diena. Lietingas ir ūkañuotas rytas. Apkasuose ties Bethune (Prancūzijoje) anglų kariuomenės 5 škotų Hylanderių pulkas ruošėsi atremti vokiečių puolimą, kuris švintant buvo laukiamas. Kareiviai buvo peršlapę, prislėgtos nuotaikos ir suvargę. Tačiau greitai toji nuotaika dingo, išsiblaškę. Mat įpakasus atsibastė keliaujas „karabelninkas“ — pardavėjas dideliu kroviniu įvairių dalykėlių nešinas. Jis turėjo gražių atviručių, ant kurių ne vienas kareivis mielai noru nors kelis žodelius parašytų ar tai savo mylimajai, paliktai kur nors gimtajam kaime, ar tai brangiems savo tėveliams. Dar buvo pas jį šukelių, pieštukų, įvairių kaizerį pašiepiančių karikatūrų ir tt. Pardavėjas kalbėjo grynai angliška tarme, jo rūbai liudijo jį esant iš Mančesterio (Anglijoje) apylinkės, o jo barzda buvo gražiai, pagal anglų paprotį, skusta. Asmens liudijimai pas jį buvo tvarkoje, o apkasų vartus jam atidarinėjo pulko štabo leidimas.

Nuvargę škotai apsidžiaugė reta apkasuose proga, tuojau užsimezgė su pardavėju kalbos, pasipylė klausimai, juokai ir tt.

Tuo metu buvusiam apkasuose anglų žvalgybos „Intelligence Service“ karininkui atvykęs pardavėjas pasirodė įtariamas.

— O iš kur tamsta imi tokias gražias atvirutes? — staiga paklausė pardavėjo karininkas.

Pardavėjas, nė kiek nesumišęs, nurodė vienos Londono firmos antrašą, kur jis pirkęs šių dalykų. Tačiau atidus karininkas tuo nepasitenkino ir telefonu paklausė nurodytos firmos. Teko jam nustebti, kai gavo atsakymą, kad firma visai kitais dalykais prekiaujanti. Grįžęs skubiai į pakasus ir žiūrėdamas pardavėjui stačiai į akis tarė vokiškai:

— Įsitinkau, kad esi vokiečių šnipas.

Perkūnas giedroj dienoj nebūtų taip sujaudinęs pardavėjo, kai tie keli vokiškai ištarti žodžiai.

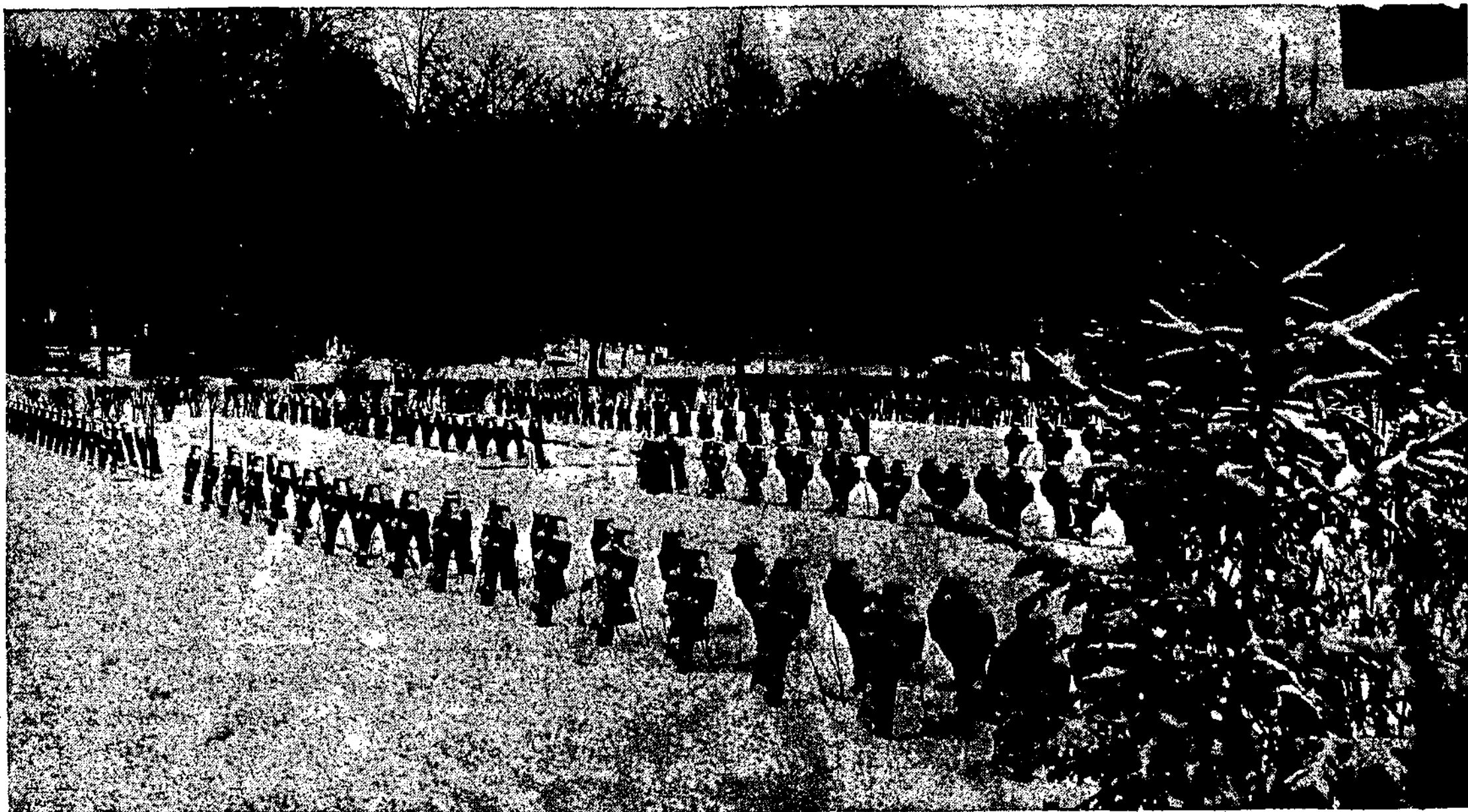
— Pone kapitone, pasigailėk manęs, nes esu tik neturtingas pardavėjas, o ne šnipas, — grynai vokiečių kalba prašė pasigailėjimo šnipas.

*) „Intelligence Service“ yra svarbiausioji anglų žvalgybos įstaiga.

Ką veikė 1928 m. karių kapams tvarkyti komisija.

1927 m. krašto apsaugos ministeris paskyrė karių kapams tvarkyti komisiją, kuri pirmaisiais savo gyvavimo me-

tais vis dėlto nemaža nuveikė. Ką ji padarė 1927 m., buvo aprašyta tų pačių metų „Kario“ 51—52 nr.

Karių kapai Kauno katalikų kapinėse žiemą.

Bet šnipui netaikomi jokie pasigailėjimai. Kelioms valandoms pralinkus pardavėjas jau stovėjo prieš sienos, o išsirikiavęs kareivių būrys laukė komandos įvykdyti karo lauko teismo sprendimą. Vokiečių šnipas, visas drebėdamas, dar kartą kreipėsi į čia pat stovintį žvalgybos karininką, prašydamas dovanoti gyvybę.

— Gerai! — kiek pagalvojęs sutiko karininkas. — Gyvybė tau bus dovanota, jei pasisakysi kokiais tikslais čia atvykai ir suteiksi tikrų žinių apie vokiečių šnipų organizaciją.

Miestas ir „publički“.

Priimtas kariuomenėn vien tik ir svajoju, kaip čia patekus į Kauną. Į kurią kariuomenės dalį nesvarbu, bet tik ji būtų Kaune. Nors iš kalbų ir žinojau, kad kariuomenėje nėra laiko dažnai į miestą vaikščioti — dykauti, bet, maniau sau, vis dėlto atsiras proga vieną kitą kartą miestą gerai pamatyti ir bent kiek su juo susipažinti.

Svajonės išsipildė. Po kelių tarnybos mėnesių, kai jau „žaliavos“ dalis prakaitu ir dar tam tikromis priemonėmis buvo pašalinta, gavau leidimą į miestą. Tikslas buvo aplankyti Karo Muziejų. Atsirado ir kelionės draugas. Tai buvo Jonas Ruginis, senesnis už mane kareivis, kuris gyrėsi žinąs Kauną geriau, negu šautuvo dalis. Kelias ilgokas. Kad ji kiek sutrumpinus — sėdom į traukinėlį. Man, be kitko, įdomu buvo, kaip tas neūžauga traukinėlis, galima sakyti, traukinio vaikas, veža. Dabar jam buvo duota truputį atsikvėpt, kol kitas ateis. Garvežy linksmi sau kažkas niuniavo. Bet greit tas ramus niuniavimas virto lyg dejavimu, sumaišytu su liūdnu rudens vėjo staugimu, tai vėl pasikeitė tikru kačių „flirtu morčiuje“, o iš to perėjo į užmintos gyvatės cypimą — ir vėl iš naujo, ir vėl... Čia, manau sau, ne iš gero tokia „muzika“.

Šnipas, manydamas, kad tuo tikrai galės išsigelbėti, tiksliai atsakinėjo į visus karininko klausimus. Tačiau skaudžiai apsiriko, nes kai tik pasibaigė klausinėjimas, tuojau pasigirdo komanda: „Būrys, šauki!“.

Vokiečių šnipas krito, o jo žodžiais puikiausiai sugebėjo pasinaudoti anglų „Intelligence Service“ agentas, kuris, persirengęs sušaudytojo šnipo rūbais ir nusigrimavęs, nuvyko su „žiniomis“ į vokiečių kronprinco armijos štabą. Ten, žinoma, nesigailėjo neteisingų žinių, kurios vokiečiams skaudžiai atsiliepė. *Dangutis.*

— Jonai, — sakau draugui, — eikim pažiūrėt, kas atsitiko. Girdi? — dejuoja.

— Joks čia dejavimas? — atsakė šypsodamasis Jonas. Tai „publički“ kažkas traukia, linksminasi.

— Eik jau eik. Kai mūsų Plikis panašiai vieną naktį užtraukė, tai kitą rytą radome būdoj negyvą. Matyt, ne daug linksmybės ten būta.

— Palauk, įsitikinsi... Kadaisė ir man tas keista pasirodė, girdėt negalėjau, bet dabar pripratau — negirdžiu. Tegul nors ir pats velnias švilpia, dejuoja, o aš nenoriu — ir negirdžiu. Tie „publički“ dabar lyg epidemija mieste siaučia. Kur pasisuksi... Čia Jonas pertraukė pamatęs įėjusį vagonan žmogų su didele, ant pilvo pakabinta, pinigine ir įteikė jam iš anksto paruoštus pinigus. Aprūpinęs mus bilietais, tasai žmogus atsisėdo kitam vagono gale ir užtraukė lygiai taip pat, kaip ir anas garvežy.

— Ar nesakiau, — pusiaubalsiu taria Jonas. Aš tik linktelėjau galva ir tyliu. Ką gi begalėjau sakyti, kai iš abiejų pusių plaukė dabar į mano kaimiškas ausis miesto „prašmatnumai“. Tegu prisistotina. Bet neilgai tas truko. Tuoj sujudėjo traukinėlis ir, be bildesio ir užesio, daugiau

Praeitais 1928 metais kalbamoji komisija tęsė savo darbus toliau. Komisijos sudėtis pasikeitė. Komisijos pirmininkui pulk. leit. Burokui išėjus atsargon, jo vietoj buvo paskirtas Vyriausiojo Štabo Ūkio Skyr. viršininkas adm. pulk. leit. Augustauskas. Komisijoje nariais liko vyriausias kariuomenės kapelionas kun. Palubinskas, Vyriausiojo Štabo rūmų komendantas majoras Šlapikas ir raštininkų kuopos vadas vyr. leit. Jakštas.

Kai tik pavasarį sutirpo sniegas, tuojau prasidėjo darbai Kauno kapinėse. Dirbo drausmės kuopos kareiviai. Katalikų parapijų kapinėse yra du karių kapų sklypai ir daug atskirų kapų. Todėl pirmučiausia buvo baigti tvarkyti šie kapai. Reikėjo išlyginti kryžiukų eiles, atnaujinti ir nužvyruoti takelius, apkaupti rudenį sodintus medelius, išvalyti griovius ir tt.

Karių kapų eilės buvo apsėtos motiejukais, kad pasidarytų veja. Paliai takelius prisodinta gėlių. Antrame karių kapų sklype yra vidury klomba, kurioje manoma statyti paminklas. Sioje klomboje buvo padaryta du Vyties kryžiai ir dveji Gedimino stulpai. Tos figūros buvo apsodintos raudonomis ir geltonomis altenterijomis, o esantis klombos vidury kapas buvo apsodintas palergonijomis ir iriziniais.

Tuo pat metu buvo baigta tvarkyti ir Kauno vokiečių kapinėse esantieji mūsų karių kapai. Padarvta jiems kryžiukai, sutvarkyta kapai ir apsėta motiejukais.

Taip pat sutvarkyti mūsų karių kapai ir Kauno pravoslavy kapinėse. Sutvarkytiems kapams saugoti, gėlėms

laistyti ir bendrai jiems prižiūrėti buvo pavesta nuolatiniam sargui.

Žemutinių Šančių karių kapinėse, esančiose prie įgulos bažnyčios šventoriuje, taip pat išlyginti kryžiukai, išvalyti ir nužvyruoti takeliai, padarytos ir gėlėmis apsodintns trys klombos ir didysis takas nusodintas akacijomis.

Šiose kapinėse visus darbus atliko ir per vasarą jas prižiūrėjo ir tvarkė Vyriausiojo Štabo raštininkų kuopos kareiviai.

Baigus tvarkyti Kaune esančias karių kapines, pradėta tatau daryti ir provincijoje. Pirmučiausia buvo padaryta 17 kryžiukų Baisogalos karių kapams. Ten karių kapus sutvarkė ir kryžiukus pastatė 19-jo būrio šauliai.

Kupiškio parapijos kapinėse yra palaidota 59 kareiviai. Šiems kapams tvarkyti ir paminklui pastatyti 4-tojo būrio šauliai išrinko komisiją, kurion įėjo Kupiškio vidurinės mokyklos direktorius p. Eidukas ir mokytojai: A. Puodžiūnas ir E. Plungaitė. Šiai komisijai prašant buvo padaryti ir nuvežti sakytiems kapams kryžiukai ir parūpintas paminklo projektas. Projektą padarė žinomas dailininkas Aleksandravičius.

Rugpiūčio mėn. karių kapams tvarkyti komisijos pirmininkas pulk. leit. Augustauskas ir sekretorius vyr. leit. Jakštas važinėjo po Trakų ir Alytaus apskrčius, lankydami karių kapus.

(Bus daugiau)

J.

nieko nebuvo girdėti. Gerokai pavaziavę išlipome. Namai dideli, gražūs. Langai akis traukte traukia. Gatvės tiesios, kaip išsauros. Kur-ne-kur gatvės išvaizdą gadina niogsanti joje būdelė su papirosais, laikraščiais, saldainiais. Eidamas pro vieną tokią išgirdau vėl niuniojant... Jonas šmakšt man į pašonę:

— „Bublički“ — girdi...

— Negirdžiu — atsakiau.

Ir toliau drožiam. Prie vieno didelio didelio lango krūva žmonių. Atidžiai klausos. Ten viduje kažkas griežia. Nors aš iš karto pažinau, kas griežiama, bet draugas vėl man į pašonę:

— „Bublički“...

— Žinau be tavęs, asile, — atrėžiau jau supykęs ir staiga pasukau kiton gatvės pusėn.

Būtumėm gal ir išsiskyre, kad ne čia pat būtų mūdviejų kelionės tikslas — Karo Muziejus. Jame užmiršom apie viską. Kelios valandos kaip bematant prabėgo. Taip buvō gražu ir malonu, kad norėtūsi bent savaitę ten išbūti.

Bet kadangi žinojom, kad tokio noro negalima patenkinti, tad kartu su kitais ir mudu apleidom tą tokią brangią ir mylimą vietą.

Muziejus didelį paliko manyje įspūdį. Grįždamas namo gyvai turėjau viską prieš akis, ką ten suspėjau pamatyti. Dabar, kad ir šimtas gerklų šauktų „bublički“ — nebūčiau girdėjęs.

[miestą daugiau nesiprašau.

Nors Karo Muziejun kartais ir labai norėtūsi nueiti, bet, kai prisimenu aną kelionę su „bublički“, tai ir visas noras pranyksta.

Laukiu tik, kada galėsiu grįžti į numylėtą kaimą, kur dainos sielą ramina, bet ne kankina, kur miško liūdnas, bet malonus ošimas, kur vēversėlis, lakštutė...

Kartais galvon užaina mintis, ar ne ateis laikas, kada ir tie mūsų numylėti dainininkai ims ir užtrauks „bublički“.

Bet nei! Manau, jie niekad negalės tiek „iškultūrėti“.

K. Karčius.

Lietuvos visuomenei.

Pereitų metų prasti orai buvo sunkaus nederliaus priežastis Siaurės Lietuvoje. Nederlius skaudžiausiai palietė Biržų — Šiaulių — Joniškio rajoną, kuris šiaip yra derlingas ir sudaro mūsų krašto ūkiui stiprią atramą.

Siemet gi šito rajono daugelis ūkininkų ne tik kad neturi ko parduoti, bet jau dabar jiems pradeda trūkti ir maisto, ir pašaro. Per tat tūkstančiai darbininkų, šiaip biednuomenės ir net silpnesniųjų ūkininkų šeimų įpuolė į didelį vargą ir skurdą. Tų šeimų vaikams bei kūdikiams, pusbadžiai maitinamiems, gresia pavojus netekti ar susilpninti sveikatą net visam jų amžiui.

Vyriausybė rūpinasi kiek galėdama pagelbėti nuo nederliaus nukentėjusiems, kad jų laukai pavasarį neliktų neapsėti. Visuomenės yra pareiga suteikti pagalbą vargstančioms šeimoms ir ypatingai nukentėjusiems ūkiams, kad jie lengviau pergyventų sunkiuosius metus ir sparčiau atsitaistyti.

Tokios pagalbos Siaurės Lietuvos nukentėjusieji turi pagrindo laukti ir sulaukti. Viena, kad nelaimės ištiktieji yra mūsų broliai, mūsų artimieji; taigi mūsų sąžinė, žmoniškumas ir artimo meilė turi sužadinti mumyse duosnumą. Antra, mus skatina ateiti su pagalba nuo nederliaus nukentėjusiems, kad jų bėdų ir vargų našta, daugiau ar mažiau, spaudžia ir visą mūsų šalį, ir visus jos gyventojus. Pagaliau, trečia, kad kitos Lietuvos dalys negali nusiskūsti nederliumi; čia, vienuose rajonuose ūkininkai džiaugiasi net labai geru derliumi, kituose yra pasitenkinę vidutiniškumu. O per tat pramonininkai, pirkliai, valdininkai, amatininkai ir net daugumas darbininkų derlinguosiuose rajonuose neturi pagrindo nusiskūsti sunkia padėtimi.

Taigi, šalia vyriausybės paramos, yra reikalas ir pilna galimybė suteikti nukentėjusiems didelę visuomenės pagalbą.

Tiktai parodykime daugiau žmoniškumo jausmo, pilietinės sąmonės ir organizuotumo, o trumpiausiu laiku atsitaistys nuo ištikto smūgio nukentėjusių sričių gyventojai, ir normalėse sąlygose jie, net didesniu uolumu, stos kartu su mumis visais kurti naujas medžiagines ir dvasines vertenybes mūsų brangios tėvynės ir visų jos gyventojų gerovei ir garbei.

Ponios Prezidentienės iniciatyva Kaune yra sudarytas „Siaurės Lietuvai Šelpti Komitetas“, kuris imasi organizuoti visuomeninę pagalbą nuo nederliaus nukentėju-

siems. Komitetas steigs vargingųjų šeimų vaikams prieglaudas bei maitinimo punktus; grūdais, rūbais, pinigais ir kitais būdais teiks pagalbą ypatingai nukentėjusiems ūkininkams ir šiaip varguomenei.

Visų tautybių, tikybų ir luomų Lietuvos gyventojus — pramonininkus, pirklus, ūkininkus, valdininkus, dvasininkus, laisvųjų profesijų žmones, amatininkus, darbininkus, — komitetas kviečia įvairios rūšies aukomis, kuo kas gali atėti į pagalbą didelio vargo slėgiamiems siaurės Lietuvos gyventojams. Be to, čia primenama, kad ši kartą ruošiamą ne paprastą rinkliavą bet kuriam labdarybės tikslui, bet organizuojama visuomenės pagalba didoko ploto gyventojams palengvinti sunkų padėjimą ir sparčiau ūkiškai atsitaistyti. Todėl ir duosnumas turi būti parodytas atatinckamas šio uždavinio didumui. Ūkininkai vienkartinėmis javų pyliavomis, atsizvelgiant į ūkio didumą ir šių metų derlių, prisidėkite prie šios visuomeninės siaurės Lietuvai pagalbos. Pramonininkai bei pirkliai nuo savo pelno, o valdininkai, laisvųjų profesijų žmonės, amatininkai, darbininkai ir kiti nuo savo algų ar uždarbių skirkite per keletą mėnesių tam tikrą procentą nukentėjusiems. Be to, kas gali, aukokite rūbais ar kitais daiktai.

Tenepavargsta duodančiųjų ranka, ir tesuteikia ji malonią paguodą ir tvirtą paramą tiems, kuriems šiuo metu likimas lėmė pagalbos reikalauti.

Visoke iopas aukas įteikite artimiausiam valsčiaus arba apskrities Siaurės Lietuvai Šelpti Komitetui.

Aukas pinigais priima Centralinio Siaurės Lietuvai Šelpti Komiteto izdininkas Zigmas Toliušis, Kaunas, Mickevičiaus g-vė nr. 11 a.

Kaunas 1929 m. sausio mėn. 20 d.

Siaurės Lietuvai Šelpti Centr. Komitetas:

Garbės Pirmininkas Z. Smetonienė,

Pirmininkas Vl. Putvinskis,

Vicepirmininkai: Dek. Mironas, prof. M. Römeris.

Izdininkas Z. Toliušis.

Nariai: { Prel. Januševičius, Z. Žemaitis,
M. Galdikienė, E. Šklerienė,
E. Olickis, J. Dobkevičius. Ap.
Vienožinskis, J. Taltat - Kelpša,
J. Lapėnas, J. Jasiukaitis, A. Bru-
žas, A. Soloveičikas, Al. Šostakas.
Sekretorius Z. Starkus.

PRAEITIES ŠEŠĖLIAI

6-ji Ažuolo apysaka: „Ir šviesa ir tiesa mūs žingsnius telydi...“

I.

Kareivinė miega...

Nakties lempų prošvaistėje šešėliai atrodo nepaprastai dideli, o durų angos primena kažkokį tamsų urvą, iš kurio bematant pasirodys šmėkla.

Kur-ne-kur, pakampėse, krapštosi žiurkės prie kareivių daiktadėžių ar pribertų grindyse duonos likučių. Drąsesnės — žaibo smarkumu paloviais pradunda. Jų staigus cypimas

Jaunas Kęstutis, sužavėtas gražiosios vaidilutės Birutės meile ir skaistumu, ryžosi ją pagrobti.

taip aiškiai girdimas, kad net jautriau miegančius kareivius pažadina... Kiti, stipriau bekrinė, tik pasivarto.

Kareivinėje šilta, ir nuo žmonių kūnų kvėpavimo kyla garai dar daugiau silpnindami nakties lempų šviesą.

Pro apsarmojusius antrus langus gatvės nematyti, bet ir tenai tyla... Tik aukštam stiebe rėgsanti lempa, kartais vėjo asįdinta, gailiai pakabomis sugirgžda ir tartum, pamėta savo balzganą šviesą iš vienos kareivinės sienos pėsės į kitą.

Kažin kur iš tolo pasigirsta dažnai sniego braškėjimas: tai žengia namo pavėlavęs piltietis. Šaltis — vėlybas laikas spina ji skubintis. Ten, kur bent krik tamsiau, jis net bėgte prabėga, o greit minančios susalusį sniegą jo kojos lyg praspiega: „tar-tar, tar-tar!..“

Nejauku, nuobodū...

Tačiau daugiausia tą nejaukumą jaučia tvarkininkas Rūkas, ši kartą atliekamas nakties tarnybą kareivinėje.

Jis vaikščioja iš vieno rūmo kampo į kitą ir visokiais būdais stengiasi nebeužmigti, tačiau nenuorama miegas nei nori apleisti savo aukos ir gana...

Praėjęs bent dešimtą kartą pro kareivių guolius, jis truputį prisėda prie savo draugo, eilinio Gandro, lovos ir stengiasi suprasti ką tas per miegus niurna?

Jam pasigirsta iš pradžių kažin kokie neaiškūs garsai, o paskui ir žodžiai: „Nelisk, aš tau sakau — nelisk...“

„Kam čia tas Jonis grasina?“, — mano sau Rūkas ir staiga atsimena popietinį Gandro nuotykį: prie jo kibo būrio stipruolis Kuosa, o jis gynėsi, vis rėkdamas — „nelisk, nelisk...“

„Kad kas nors savais reikalais išeitų, tai bent truputį pasikalbėčiau“, — kyla Rūko galvoje mintis, bet kaip tyčia — visi saldžiai miega ir nė krūst..

Staiga už tamsios durų angos pasigirsta drūtokas bildesys, nuo kurio Rūkas pašoko ir, pasukbomis, prie jų prieina. Siek tiek jas pravėręs, pamato kuopos dežurą, dežuruojantį karininką belydintį... Po valandėlės dežuras sugrįžta ir... įeina kitą kuopos rūman..

„Kas gi dabar daryti?“ — mąsto, siek tiek prablaivėjęs, Rūkas ir žengia antran kareivinės galan, bet jo nepriėjęs — atsigręžta.

Iš antro nuo pasienio guolio pašoko eilinis Kuodis, basas nuslinko žemyn ir nudūlino lauko link..

„Kur tu titnage lendi?“, greitai, prie jo prišokęs sukukzdėjo Rūkas, „ar nežinai, kad reikia apsirengti?!“

Apsnūdęs Kuodis sustojo, keistai apsidairė, kažką sumykė ir vėl grįžęs prie lovos atsigulė..

„Stai tau — štukos“, nusišypsojo Rūkas ir atsisėdo greta sustatytų šautuvų, tiesiai po lempa.

Atsisėdęs pasigraibste po milinės kišenės ir pajuto, kad vienoje suslamėjo kažin kokie popieriai. Ištraukė ir žiūrė: „Karys!“

„Na, dabar tai aš tikrai neužmigsiu“, — tyliai šyptelėjęs pratarė Rūkas ir „Praeities šešėlius“ atvertęs apytamsioje empos šviesoje pradėjo skaityti...

II.

...Lietuva, didijį kunigaikštį Kęstutį palaidojusi, nei šviesos, nei tiesos neteko; pirmąją — mūsų protėvių baimė dėl tamsios ateities pridengė, o antrą — Jogaila savo smurtu pasmaugė.

Ir kaip gi nesibijoti?

Vienintelis lietuvių ir žemaičių užtarėjas, taip ilgai juos nuo kryževivių ir kitų priešų begynęs, narsusis Kęstutis — savuosius paliko ir nukeliavo į tuos kraštus, iš kur nieks nebegrįžta.

Jogaila su savo gimine visur rusus šelpia, jiems pataikauja. Žemaičių dalį jau pardavė ordeniui, o su kitais

lietuviams — dievai žino ką sugalvos padaryti? Na, o kur gi tiesos ieškoti?

Pas Jogailą ji seniai išdulkejo, nes Kęstučio kraujo dėmės dar nuo jo rankų nenudilo, lūpos gi, kartą netiesos žodį ištarusios, netiesą tik ir palaikys. Kryževiviai, lenkai, kalavininkai — taip pat amžini melagiai, skriaudikai, o Vytautas — jaunas ir Jogailos kalėjime kankinasi.

Kas gi dabar bedaryti ir kaip ateitis apsaugoti?

Tačiau nedovanai iš tų laikų pas mus priežodis užsiliko: „Kas bus, kas nebus, bet lietuvis nepražus“.

Kad ir stropiausiai Jogailos tarnai Vytautą saugojo, kad ir storos buvo kalėjimo sienos, bet vis dėlto jam pavyko išsprukti. Sako, jis toks jaunas, lieknas ir gražus buvęs, kad kalėjimo sargo mergaitė, kuriai teko maistas Vytautui nešti, slapčia įdavė jam moteries rūbus, ir kunigaikštis iš urvo paspruko...

Spruko, kaip erelis iš narvo, kad atsiskaitytų su didžiausiu Lietuvos priešu — Jogaila.

Kaip tik Lietuvos metraštininkai rodė tuomet 1383-ius metus... Nuo to laiko, per 47 savo tolimesnio gyvenimo metus, Vytautas kovėsi su daugybe Lietuvos priešų ir, tėvo — Kęstučio šešėlių laiminamas, iskielė mūsų kraštą senon Gedimino galybėn...

Iš tiesų, Vytautui gyvenimą baigiant, Lietuvos plotai pietuose — siekė Juodosios jūros pakrantes, rytuose — net už Maskvos sienų, o Kijevo mieste — vietininkai stipriai sėdėjo...

Trumpai: Vytauto laikų Lietuva savais plotais buvo 25 kart didesnė, negu dabartinis Lietuvos kraštas. Bet, Jogailai su lenkais susidėjus ir Vytautui mirus, jie nenaudos ne tik mūsų žemes prašvilpė, tačiau dėl jų malonės mes patys vos gyvi išlikome...

Apie tai vėliau pašnekėsime, dabar tik pažiūrėsim, kaip sunkiai iš pradžių teko Vytautui kovoti ir kiek tame darbe padėjo jam mūsų senoliai, be kurių paramos sunku būtų kas nors padaryti...

III.

Įaigi pirmas, iš kalėjimo Vytautui išsprukus, tikslas, kurį sau kunigaikštis pasistatė, buvo pastangos, nors aplinkiniu keliu, Žemaitiją pasiekti.

Tai atrodė jam reikalingu dar todėl, kad nieks, be žemaičių, Vytautui ir padėti nesirengė: mat, Trakų ir Sudūvos apylinkės buvo Jogailos brolio Skirgailos žinioje, kuris, Vytautą kalinant, varu atsisėdo Kęstučio sostan ir prievarta valdė Vytautui priklausantį kraštą, o tolima Žemaitija išdavikų valdžios nepripažino, jiems nepasidavė ir tikėjo Vytauto sulaukti...

Ankstybos žiemos rytą atvyko Vytautas su broliu Zygmundu į Bisėnų pilį, kur būta dar jo tėvo — Kęstučio pastatyto valdovo ir čia pradėjo tartis, kaip iš Žemaičių sau kariuomenę surinkus.

Greit pranešė apie Vytauto atvykimą kaimynams ir, kelioms dienoms praslinkus, iš tolimiausių Žemaitijos pakraščiu patylomis rinkosi ginkluotų vyrų kuopos.

Net niekšai kryževiviai, jausdami, kad pavyks gal šį kartą iš Vytauto gardų kąnelį išgrobti, atsiuntė jam šiek tiek šalmų, kardų ir net porą senobinių pabūklų.

Žinoma, kad tie pabūklai buvo tokie pat, kaip ir šautuvai, kuriuos mums riterių vaikai 1919 metais už sviesto svarą ar keletą ostmarkių slapčia pardavinėjo: jei jų nepatikrinsi, neišvalysi ir nepataisysi, tai sprogs, biaurybe, kaip senos kiaulės pūslė.

Na, užtat ir gyrėsi tomis „dovanomis“ — tarytum pusę vokiškos žemės atkištų! Bet, kaip sakoma, kad „bėdoje ir akmuo titnagu virsta“, taip ir čia. Atliekami kryževivių

ginklai ir pabūklai, gražiai žemaičių nuo rūdžių apvalyti, sutaisyti, tiko kautynėms neblogiau už naujuosius.

Pats Vytautas smulkiai juos išžiūrino, išmokė juos vartoti, o jaunuoliams davė pirmo su priešu susiremimo keletą pamokų.

Seniems vyrams teko tik stebėtis jo sumanumu, o karžygys Ramūnas galvą tik kraipė ir susimąstęs bylojo: „Štai — vyras, kurs moka tėvo pėdomis eiti“...

Nebesuspėjo nuo Vytauto atvykimo į Bisėnus keletos savaičių prabėgti, kai ketvirtas tūkstančių vyrų žygiui į Trakus jau pasirošė. Junigėdos kunigo buvo pranešta, kad žygiuoti galima tik aplinkiniais keliais, t. y. skersai DUBY-

Dail. Aleksandravičiaus barelje m. s.
Garbingas D. L. K. Kęstučio ir Birutės sūnus — Vytautas.

šos, Nevėžio ir Nerio, nes didžiuoju Kauno keliu vaikiojasi Skirgailos šnipai.

Gražų vėlybos žiemos rytą, nuo Bisėnų į rytus, patraukė Vytauto kariuomenės pirmoji rinktinė, kurios užpakalyje ejo vyriausios jėgos, beveždamos su savim pabūklus. Reikėjo, matomai, skubintis, nes besiartinantis pavasaris grėsė „paleisti“ kelius, o ypač Galvės ežerą, kurio viduje, ant didžiulės salos, stovėjo Kęstučio tvirtovė — Trakai...

Bet štai Neris pereitas, Kauno kelias, niekam nepastebint, taip pat perkirstas ir vytautiečiai atsiduria Panerių kalnuose, tučiuojau prie Samiliškio miško, iš kurio ranka Trakus pasieksi.

Tą naktį vyrai išsėjosi, o kunigaikštis su viena šimtaine prisitartinu beveik prie pat Trakų miesto... Dangus mirgėjo daugybe žvaigždžių, aiškus mėnulis švietė kaip dieną, o stiprus ledas dar laikė apkaustęs Galvės ežero vandenį. Pasiūsti miestan žvalgai pranešė, kad Skirgailos igulos

dalį į Vilnių išėjo, o čia likosi tik pakviesta iš Maskolijos stipri gudų rinktinė.

„Dar geriau“, pamanė sau Vytautas ir sakalo akimis pasižiūrėjo pilies link...

„Stai, prieš jį kyla gimtosios tvirtovės aukšti bokštai, stiprios mūro sienos ir didžiuliai vartai, o aplink – ežero ledas. Tolėliau nuo pilies matyti mažesnių salų grandinė, o dar toliau – Rudaminos miškai tamsuoja... Jis čia gimė, motina Birutė migdydavo jį gražia Žemaitijos daina, čia jis augo, medžiojo, čia, pagaliau, Jogailos nukankintas Kęstutis suteikė jam pirmas kariavimo pamokas... O dabar sėdi žiaurus Skirgaila... Bet neilgai jam teks ponauti, nes staigus Vytauto sprendimas jau padarytas.

Prieš rytą Vytautas sugrįžo stovyklon ir, pašaukęs rinktinių vadus, įsakė: „Tu, ryt naktį, Ramūne, slapta užvesi man žmones iš mažųjų salų pusės taip arti prie pilies, kad staigiu puolimu galėtum ten, pro vartus, įsiveržti. Kai tik jus susirinksite, aš su Airiogalos kunigu ir keliais vyrų šimtais prieisiu prie vartų tada iš miesto pusės – atvirai. Kadangi mūs rusai nepažįsta, lengvai bus įsiprašyti vidun: pasakysime, kad mus iš Vilniaus Jogaila siunčia... Bet kai tik rusai vartus mums atidarys, visi, pasiskui mus, skverbkitės... Neužmiršk, Ramūne, prie Vilniaus kelio pastatyti slapukus, kurie sulaikytų visus pasiuntinius, jojančius į Vilnių arba į Trakus... Jus man pristatykit stovyklon. Taip pat elgtis ir su mažesnėmis rinktinėmis, o jei būtų kas nors rimtesnio – duokit man žinią į Surviliškės mišką. Žygį tik sutemus pradėti, pabūklų ir vežimų su savim neimti, kad būtų tylu. Dienos metu nieks nedrįsta iš miško pasirodyti, ugnį reikia toliau nuo Trakų pakraščio kurti... Būkit budrūs ir ramūs...“

Kunigaikščio įsakymą išklausę vadai išsiskirstė, o Ramūnas savo draugams pakeliui pastabėjo: „O ką, vyrai, ar aš nesakiau, kad išmintimi Vytautas savo tėvui Kęstučiui prilygsta!“

Per dieną nieko neįvyko, nes pusė, o vakarop – Ramūnas su žemaičiais pradėjo, matomai, slinkti Kęstučio salos link...

Gerokai sutemus, iš Vilniaus pusės, prie Trakų priartino trys Airiogalos kunigaikščio šimtinės. Jos greit prajogo pro miestą ir stačiai patraukė tvirtovės kryptimi.

Taip smarkiai pusė, kad iš pilies juos pastebėjo tik tuomet, kai keli vyrai su Vytautu priekyje smarkiai subeldė į vartus. Kartu su jais buvo ir Trakų miesto tijūnas, besidžiaugias, kad išsivaduos iš sunkios Skirgailos rankos.

„Kas ten?“ – atsiliepė iš anapus vartų maskoliškas balsas.

„Tai aš, Trakų tijūnas – Varsna, atvežiau su keliais vyrais kunigaikščiui pylą – įleiskit!“

Praslinko keletas neramių minučių... „O žinai šandieninį leidimą?“ paklausė jau lietuviškas balsas. Laimei tijūnas žinojo ir greit atsakė: „Kardas!“

Tuomet atsidaro mažieji varčiukai ir iš jų išėjo keletas vyrų. Iš karto Varsną pažinę jie priėjo prie jo palydovų artyn, bet tuo pat akimirksniu stiprios rankos jiems užčiaupė burnas, o kita airiogališkių dalis įsiveržė pilies vidun...

Po ketvirčio valandos rusai, kaip avys išsigandę, be kraujo lašo, atidavė žemaičiams Trakų tvirtovę: tik Skirgailai su keletu ištikimų vyrų pavyko išsprukti požemine anga...

Taip gudriai, pirmą kartą savo gyvenime, Vytautas atėmė iš savo priešų tėviškę ir, truputį joje pasilsėjęs, patraukė į Vilnių...

Nelaimėi, Skirgailai iš Trakų išsprukus, Jogaila buvo laiku įspėtas ir, greit susaukęs visas išdavikų jėgas, jau Vytauto laukė...

Daug didesnės Jogailos jėgos akivaizdoje šį kartą teko Vytautui kautynių nesimti ir vėl mylimon Žemaitijon grįžti. Tačiau jis nenusiminė ir nutarė: ne tik geriau galutinai dvikovai pasiruošti, bet šviesą ir tiesą Lietuvai sugrąžinti...

IV.

„Gaila“, pamanė sau Rūkās, „kad Skirgaila taip gudriai išspruko, nes jei jį tuomet žemaičiams pavyktų suimti, tai Vytautas Vilniuje tikrai Jogailą sučiuptų...“

„Na, ir tektų gi per kailį tam klastos mėgėjui..!“

Tolimesnį Rūko galvojimą perkirto laikrodžio išmuštos valandos: reikėjo kitas tvarkininkas kelti, o pačiam rioglintis gulti, nes Rūko tarnybos pamaina jau pasibaigė...

S. Zaskevičius.

Likit sveiki!

Teka saulė, teka
Pro beržyną žalia;
Soduos paukščiai šneka,
Kaip gi linksma, gera...

Kieme prie lūšnelės
Ir darželio rūtų,
Mano bėris žvengia,
Kas tai gali būti.

Ir aidai trimitų
Plaukia liūdni, plaukia,
Kareivėlius jaunos
Karo mūšin šaukia.

Lik sveika močiute,
Ir tėveli senas,
Seserėle jauna
Ir broleli mažas.

Ir tu miela mano,
Mano mergužele,
Be tavęs man liūdna,
Liūdna širdužėlė.

Joju į karužę
Savo kraštą ginti
Jam džiaugsmų šaltinį
Amžiną pripilti.

Likit sveiki, likit,
Man jau laikas joti.
Marš, bėreli, šuoliais
Pergalėt ar žūti.

Radasto Žiedas.

Uragvajus.

Tas mažytis Pietų Amerikos kraštas pagarsėjo truputį nepaprastu būdu. Jei Lietuvą užsieny išgarsino Vilniaus klausimas, tai Uragvajus, galima sakyti, liko žinomas savo sporto dėka. Ir iš tikrųjų, paskutiniųjų metų olimpiadose futbolo rungtynių laimėtoja vis būdavo mažyčio Uragvajaus komanda. Tad susipažinkim su tuo kraštu arčiau, ypač, kad dar ne vienas mūsų brolis yra ten iškeliaavęs laimės ieškoti.

Uragvajus turi tik per milijoną gyventojų, taigi maždaug per pusę mažiau, negu Lietuva, bet jo žemės plotas yra trisysk didesnis, negu mūsų. Jo artimiausieji kaimynai, palyginus su juo, yra tikri milžinai ir jų žemės apsupa Uragvajų iš visų pusių. Tai irgi mūsų gerai pažįstami, nes jų vardus mes nuolat skaitome kiekvieno emigracijos biuro vitrinose — garsioji Brazilija ir Argentina. Uragvajaus sostinė Montevideo yra vienas moderniškiausių ir gražiausių Amerikos miestų, nors patsai kraštas daugeliu atžvilgiu yra tolimas nuo mūsų civilizacijos naujenybių. Uragvajiečiai paveldėjo būdą nuo savo karingų protėvių, kurie ilgus amžius kovojo su indėnais. Tos kovos aprašytos gražiausiose pasauly episkose poemose, vadinamose *Tėvynės Legendos*. Todėl nenuostabu, jei ligi šiol pas juos išsilaikė pirmykščiai patriarchališki santykiai ir papročiai.

Peizažas.

Daugiausia lygumos, iš kurių vakare dvelkia vienumos ir tylos melancholija. Iš visų pusių, iki pat horizonto, jūs matote lygų plotą, šen bei ten nusėtą nevienodo didumo medžiais ir krūmais: čia jūs pamatysite ir apelsinų medžių, ir dykumos kaktusus ir tautišką uragvajiečių medį eukaliptusą.

Estancijos ir gyvulių bandos.

Tose lygumose gyvena tūkstančiai įvairių įvairiausių gyvulių, kurie laisvai sau auga ir daugėja. Estancijomis čia vadinamos fermos (mūsiškai viensėdžiai), tik, žinoma, dešimtį, šimtą ir daugiau kartų didesnės už mūsiškias. Apie tas estancijas ganosi pusiau laukinės gyvulių bandos, kurių ganyklos neturi ribų. Tačiau tie žemės plotai turi savo rūstų šeimininką.

Gaučo.

Uragvajaus gaučo yra daugelio tėvų sūnus: jis yra kartu ir ispanas, ir mauras, ir indėnas. Jis nešioja platų spalvotą apdarą, kurs jį daro nepaprastą, romantišką: raudonas arba baltas kaklaryšis, ilgais auliais odiniai batai su sidabriniais pentiniais, puikus balnas, sidabrinės arklio žabklės — kartais sudaro visą jo turtą. Tai puikiausias raitelis: ištisas dienas jis nenulipa nuo arklio. Ne vienas Uragvajaus poetas apdainavo jo mitrumą gaudant laukinius arklius. Ne bereikalo jis yra toreadoro ainis. Jo gyvenimas — tai nuolatinė kova tarp žmogaus ir gyvulio.

Patriarchalis gyvenimas.

Savo namuose gaučo gyvena tikrai patriarchališkai. Retai kada vedęs pagal įstatymus, namie jis yra visas viešpats, kurio žmona yra paklusni tarnaitė, beveik vergė. Tame Amerikos kampely rado sau prieglaudą — gražūs senovės papročiai. Kada jis grįžta vakare namo, jo žmona prisiartina prie jo kartu su vaikais ir klaupiasi ant kelių, kad gautų vakarinį palaiminimą. Taip pažeminta ties pačiu savo židiniu, ji niekad os neina į pokylius bei pasilinksminimus. Vieni tik vyrai turi savo liūdnius pasilinksminimus, įvairinamus gitaros garsais ir liūdnomis monotoniskomis, kaip ir jų žeme, dainomis.

Ispaniškas garbės supratimas.

Bet staiga smuklėje, kur susirinko gaučos ai, pripildytoje muzikos ir svajonių, prasideda ginčas. Iškart barasi tik du asmenys, bet veikiai prisideda ir kiti, stodami vieno ar kito susiginčijusių pusėje. Visa publika pasidalina į du pulkus; prasideda tikras karas. Už juostos blikčioja peiliai. Po žodžių seka smūgiai, po smūgių kraujas ir net mirtis. Taip elgdamiesi jie giną savo garbę; tą baisią rūšią, šventą ispanišką garbę! Čia taip pat parodo save senas indėnas, kurs naudojasi proga atkersyti jį pavergusiai rasei. Nors ir nustumtas į nederlingus pakraščius, bet jis, o ne kas kitas, davė visai Pietų Amerikai tą kraujo skonį, kurs nepasiduoda jokiems įstatymams nei jokioms konvencijoms.

Uragvajiečio gaučo puota.

Gyvulys, avinas ar jautis dedamas tiesiog ant ugnies. Kada jis iskepa, gaučo jį piausto savo nepamainomu peiliu, kuriuo jis naudojasi ir kasdieniniams reikalams ir kovai su priešu. Užvėręs ant to paties peilio gaba'ą mėsos, nuo kurios jis net nepasirūpino nupiauti plaukoto kailio likučių, deda ją į burną.

Mėsa — vienintelis gaučo valgis. Daržovės — retas ir brangus tame krašte dalykas — retai tepasirodo ant jo stalo. Ir reikia tik stebėtis, kaip gaučo organizmas išlaiko tokį kieta režimą. Tiesa, virškinimui palengvinti jis vartoja *mate*, savo rūšies karčią arbatą, kurią jis geria laisvomis valandomis arba po valgio.

Vaišingumas.

Tos šalies patriarchališkumą rodo, kad ir vaišingumo paprotys, nuo kurio mes taip greit atprantame miestuose. leikite į bet kurio tų žemių šeimininko butą. Vaišingumo paprotys ten yra dar šventai užlaikomas. Sukalbėkite sveikindami, kaip ten daroma, Sveika Marija ir nežinomo jums namo durys atsidarys prieš juos ir jūsų gyvybė bus saugoma su tokiu pat stropumu, kaip tos pat šeimos nario.

Laidojimo apeigos.

Pati mirtis čia kitaip atrodo, negu pas mus. Esmėje ji jau nėra toks blogas daiktas, nes ji duoda progos susirinkti ir papuotauti visiems šeimos nariams, atvykusiems į pakasynas kartais iš labai toli. Tie susirinkimai daro išpūdzio tikrų pasilinksminimų prie to nepažįstamo svečio, kurio yra mirtis. Tai irgi vienas vaišingumo būdų. Uragvajui dargi tolimi giminės yra tampriai surišti su šeimos centru. Čia jis dar turi tokios pat reikšmės, kaip ir primityvus klanas. Net pačioje jų moderniškoje sostinėje Montevideo ir ten dar šeima yra socialės organizacijos centru. Vaikai, jau vedę, ir patys vaikų tėvai sėdasi už savo tėvo stalo, kurs palieka šeimos galva teisės ir pareigų atžvilgiu.

Gaila praeties...

Retai rasti žmogų, kurs būtų civilizacijos priešas. Mes visi džiaugiamės ir didžiuojamės žmogaus užkariavimais technikos srity. Tačiau, kada pamatai, kad toji technika kažin kaip automatinai žmones, daro juos ne tokiais idomiais, nejučiomis pradedi gailėtis praeties.

Uragvajaus gaučo dienos irgi suskaitytos. Šiaurės Amerikos masinizmas užgrobs jo lygumas ir pūvers jį užmiršti amžiais nustatytus papročius, pakeisti savo tautišką kostiumą juodu švarku, o balną automobilio sėdyne...

J. Dik.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

3-jo artilerijos pulko, suorganizuota viršilos *Bo-gužo* rūpesčiu, iš liktinių puskarininkių tarpo, artistų mėgėjų kuopė š. m. sausio mėn. 19 d. suvaidino veltui pulko kareiviams patriotiško turinio veikalą „Rytojans diena“.

Vaizdai, primena rusų vyriausybę ir mūsų spaudos uždraudimo laikus, giliai smigo į kiekvieno jaunolio širdį.

Sekmadienį, t. y. sausio mėn. 20 d., buvo suruoštas pulko karių klūbe viešas vakaras, kuriame taip pat buvo suvaidinta minėtas veikalas. Pilnutėlė salė publikos su dideliu smalsumu dėmėjosi veikalo turiniu.

Vaidinimus užbaigus, griežiant 2-ro pėst. pulko dudų orkestrui, svečiai ir pulko kariai linksmi šokdami bei žaisdami praleido vakarą.

Vaidinimų ir šokių metu tvarka buvo pavyzdinga.
Vyr. pusk. *Sabašauskas.*

4-tas artilerijos pulkas. Pulko vadovybė, su-prasdama, kokios turi reikšmės teatras karių gyvenime, stengiasi jį kareiviams kuo dažniau parodyti. Nugalėdama nors ir nepalankias sąlygas, jau kelintą kartą kviečia vaidinimams į pulką Valstybės Dramos artistus. Nors panašios artistų gastrolės surišos su ne-mažomis išlaidomis, bet pulko vadovybės sumanumū visos kliūtys būna nugalėtos.

Kadangi kareivių klūbas yra erdvus ir jame yra vietų keletui šimtų žmonių, tad leidžama, už pinigus, tam tikras procentas publikos, iš kurios apmokama už surinktus bilietus artistams, ir kareiviai, nors ne visi, bet 50% vaidinimus žiūri veltui. Gastrolės pulke būna dažnai ir, kol išeina atsargon kareiviai, jiems tenka matyti vaidinimų Valstybės Dramos artistų bendrą — tris kartus. Šitie vaidinimai yra reikšmingi tiems kareiviams, kurie prieš kariuomenę gyveno provincijoje ir dėl gyvenimo aplinkybių ir lėšų stokos ne visi galėjo tokių vaidinimų matyti.

Sausio mėn. 19 dieną pulko kareivių klūbe, or-kestrui griežiant, buvo viešas vakaras, vaidino Valsty-bės Dramos artistai Šilerio tragediją: „Klasta ir meilė“. Vaidinimų žiūrėti susirinko daug publikos ir kareivai veltui leista. Vaidinimu visi buvo labai pa-tenkinti. Juo buvo parodyta tiems, kurie myli ar jau mylėję, kad tikroji meilė skirtumo nedaro nei tarp luomų, nei tarp aukštos kilmės, ir jokios kliūtys jos nesuardo.

Kaukių balius. Sausio mėn. 20 dieną pulko ka-reivių klūbe buvo kaukių balius (maskaradas). Kareivių klūbas buvo gražiai išpuoštas ir iluminuotas įvairių spalvų elektros šviesa. Klūbas atrodė labai jaukiai... Kaukių balius rengėjai stengėsi, kad klūbas gražiau atrodytų ir publika geriau jaustųsi ir matytų, kad kariai bendromis jėgomis ne tik moka gražiai išpuošti, bet ir supranta, kaip turi būti kaukių baliui klūbas pa-ruoštas. Įdėtas trūsas ir išlaidos grįžo su pelnu. Pub-likos susirinko pilnas klūbas ir daug įdomių maskių. Trys geriausios maskės gavo gerus prizus. Pirmasis prizas teko už įdomiausią maskę vienam iš karių, kiti-civiliams. Publika ir kariai draugškai linksminosi ligi 3 val. ryto ir skirstėsi patenkinti. Tvarka buvo gera ir girtų salėje nebuvo matyti. Bilietai: kurie ėjo be maskių — du litų, su maskėmis — vienas litas. Ka-rjams tik vienas litas. Nors bilietai buvo pigūs ir padaryta išlaidų prizams ir kitiems reikalams, bet vis tik gryno pelno yra 250 litų. *V. p. B. Jablonskis.*

Radviliškio įgula. Nuo š. m. sausio mėn. 18 die-nos prasidėjo ir toliau bus kiekvieną trečiadienį ir penk-tadienį nuo 16 v. 30 m. iki 17 val. 30 min. geležinke-lių kuopos, važiuotės tarnybos klasėje, atliekami užsi-ēmimai su kuopos puskarininkiais. Užsiēmimus ves kuo-pos vyr. karininkas kapitonas Baubliauskas, įtraukdamas į šį darbą ir kitus kuopos p. p karininkus. Puskarinin-kiams šie užsiēmimai yra labai naudingi, nes turės prog-os pagilinti savo žinias.

Sausio mėn. 19 dieną geležinkelių kuopos ir šar-vuoto traukinio kareiviai buvo nuvesti į Radviliškio šaulių būrio salę, kur mineto šaulių būrio ir šiaip mė-gėjai artistai suvaidino „Intelligentai“ 4 veiksmų kome-diją. Po vaidinimo 2 panelės padainavo duetą, o vėliau kečios liaudies mokyklos mokinės pašoko baletą. Ka-reiviai labai patenkinti ir laukia daugiau tokių pramogų.

Sausio mėn. 20 dieną geležinkelių kuopos karei-vių skaitykloje tos pat kuopos ltn. Kontramavičius kuo-pos ir šarvuoto traukinio kareiviams laikė paskaitą: „Lietuvos kareivio padorumas“. Kareiviai paskaitomis, kurios įvairiomis temomis laikomos beveik kiekvieną sekmadienį, labai domisi.

Negražus reiškinys. Mūsų kariuomenės liktiniai puskarininkiai dabartiniu laiku pakenciamai ir net ge-rai yra aprūpinti, ir jų užlaikymas kaskart gerėja. Jei paimsime ir palyginsime lik. puskarininkių kariuomenė-je užlaikymą, pradedant nuo 1923 metų su dabartiniu, tai pamatysime labai didelį skirtumą.

Rodos, šitie vyrai dabar tik turėtų sąžiningai eiti savo pareigas, būti naudingais tėvynei ir gyventi. Nes daugiau nieko netrūksta. Tačiau neatsižvelgiant į tai kartais pasitaiko likt. pusk., kurie teršia gerą kario var-dą platindami įvairaus priešvalstybinio turinio prokla-macijas bei šiaip veikdami.

Sventa kario pareiga rauti tokius gaivalus iš šak-nų, bet nepadėti jiems varyti šį šlykštų darbą.

Gėda ir didžiausia gėda, kad liktinių tarpė atsiranda tokių išgamu. Kad geriau ir greičiau užkirstumėm kelią šiam pragaištingam darbui, mes, susipratę likt. pusk., privalome patys tokius sekt, o jei pavyktų su-sekt, pristatyti juos, kur reikalinga.

Viršila Gruzdas.

1-jo gusarų D. L. Etm. K. Jonušo Radvilos pulkas. Pulko švietimo vadovo rūpesčiu rengiamasi įsteigti puskarininkių klūbas (ramovė). Visi puskarininkiai lau-kia, kaip gervė giedros, kada galės turėti savo ramovę, kaip daugumos pulkų puskarininkiai.

Naujos salės belaukiant. Jau baigiama statyti pul-ko valgyklos ir švietimo salė. Salėj galės tilpti arti tūk-stančio žmonių. Erdvi patogi scena, kino aparatui vieta ir muzikantų estrada duos galimybes ruošti vaidinimus, paskaitas ir t. t.

Atidarant salę bus suvaidinta komedija „Ponaitis“ ir dramatiškas vaizdelis „Tėvų sosto vadavimas“, kurį parašė pulko vyr. pusk. L. D. *Viliamėlis.*

1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas. Mūsų pulko aikštėj yra padaryta pulko čiuožykla. Čiuožimo mėgėjų yra gana daug iš karininkų ir puskarininkių. Taip pat nemaža prisirenka moksleivių ir panelių. Kariai lei-džiami į čiuožyklą dovanai. Dažnai čiuožykloj griežia pulko orkestras ir yra įvesta elektros šviesa.

Vyr. pusk. K. Juknevičius.

4 pėst. L. K. Mindaugo pulkas. *Ugniagesių komanda.* Perėitą rudenį pulke suformuota ugniagesių komanda. Komanda susideda iš 5 liktinių (1 virš. ir 4 vyr. pusk) ir 45 eilinių. Keletas karių jau prieš karo tarnybą yra buvę ugniagesių organizacijose. Komandos viršininkas yra vyr. leit. Kazanas.

Kadangi Panevėžyje yra neblogai organizuota miesto valdybos „Ugniagesių draugija“ ir tuo būdu ten laikoma pulko komanda turėtų mažesnę praktišką reikšmę, tai didesni komandos žmonių skaičius su techniškąja dalimi yra antroje pulko stovykloje — Pajuostės dv.

Ugniagesybos mokymas, be numatytų programoje valandų, iš dalies vedamas ir laisvu nuo tarnybos laiku. Geriau praktiškai paruošti karius — ugniagesių komanda dažnai vedama į Panevėžio „Ugniagesių draugiją“. Ten supažindina karius — ugniagesius su įvairaus tipo mašinomis ir įrankiais, ir pratina atlikti įvairius ugniagesybos darbus.

Perėitą rudenį komanda dalyvavo viename gaisre. Gaisras kilo naktį vieno kilometro atstume ir buvo pastebėtas gero kai jam išsiplėtus. Išgirdus pavojaus signalą, po pusvalandžio komanda su mašina ir kitais įrankiais buvo vietoje.

Vietos gyventojai beveik nieko nepadėjo, vanduo buvo toli, tačiau gaisrą pasisėkė greit likviduoti: degusiam kluone neleista ugniai išsiplėsti į sieną ir šiaudus ir be to, pasisėkė apsaugoti gretimus trobesius.

Komanda vis daugiau aprūpinama įrankiais.

Virš. J. Markelis.

5 pėst. D. L. K. Kestučio pulkas. *Kaip puošiamos kareivinės.* Mes — kėstufiečiai galime pasidžiaugti gražiu savo kareivinių rajonu ir aikštimi. Aikštė pailgo ketvirtainio formos, aplink kareivinės yra gražūs darželiai, aptverti tvorelėmis, toliau aplink eina kelias ir takeliai, apsuodinti medžių alėjomis. Pačioj aikštėj yra estrada, futbolui aikštė ir įrankiai gimnastikai, apskritai, visi patogumai. Tačiau, užėjus žiemai, visi daugiau pamėgome kareivinės, negu gražią aikštę. Tuo tarpu pačių kareivinių vidus nėra per daug viliojanti. Be paprasčiausių instrukcijų, kelių kunigaikščių paveikslų ir popierėlių daugiau nieko nėra. Pažymėtinos tik 1, 2 ir 3 kulk. kuopų kareivinės, kurios, be paprasčiausių instrukcijų, dar papuoštas Vilniaus ir Trakų pilies paveikslais su tinkamais obalsiais.

Kinas. Pulko kinas veikia beveik kasdien, todėl ilgais ir nuobodžiais žiemos vakarais pulko kariams netenka nuobodžiauti. Palyginamai nebrangia kaina kiekvienas, beveik kasdien, gali pasižiūrėti kino.

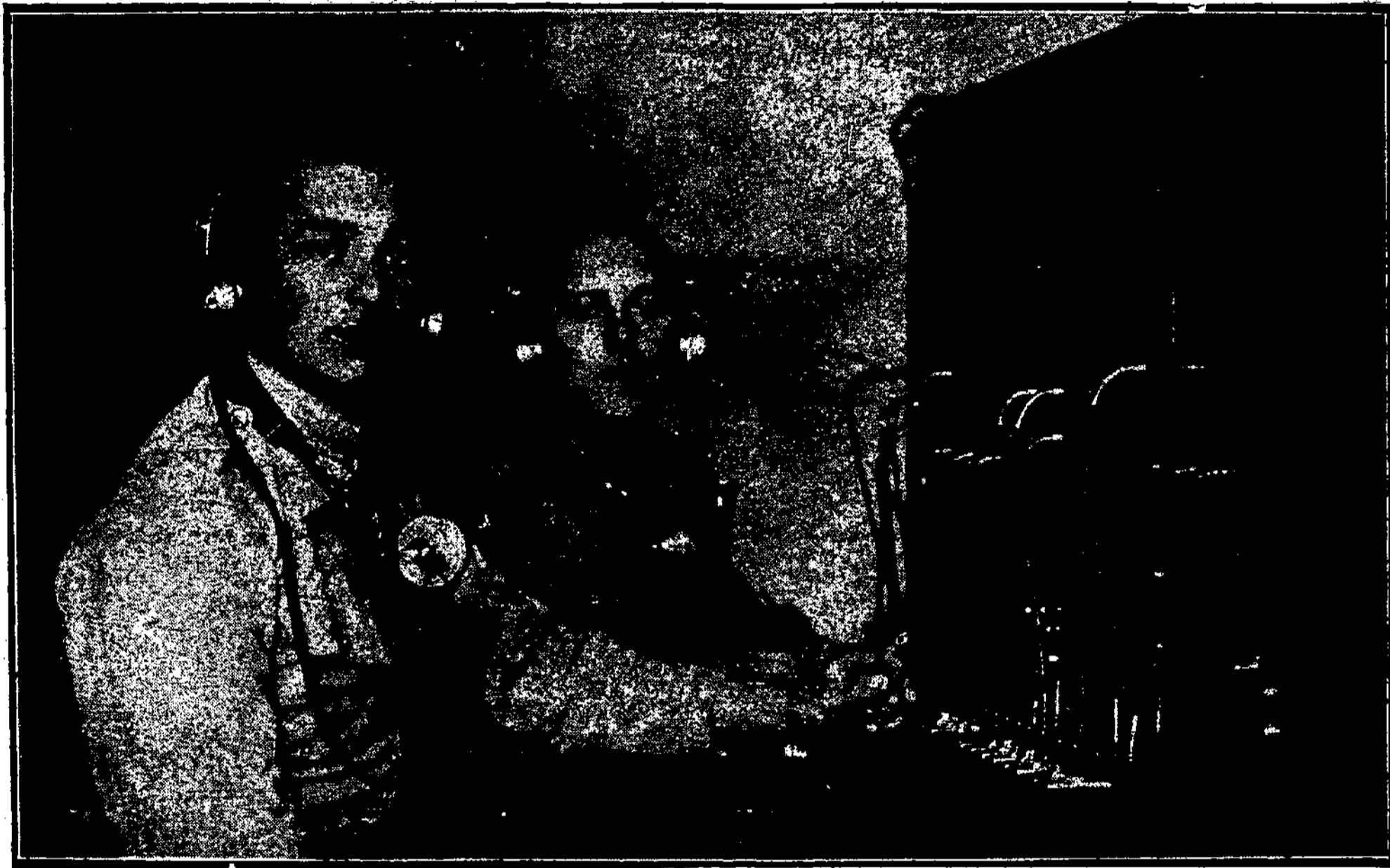
Kaip sportuojame. Užėjus žiemos šalčiams sustingo ir sportas. Tačiau, nežiūrint visų kliūčių, pasitikius geresnei progai, atsiranda futbolo mėgėjų ir ne-

žiūrint šalčių treneruojasi, kad atėjus pavasariui būtų miklesni.

Linksmuolis.

Aviacija. Sausio 23 d. išvyko tarnybos reikalais Italijon aviacijos štabo v-kas inžin. karo lak. mjr. Gustaitis, 4 oro esk. vadas mjr. Peseckas ir 3 oro esk. vadas kap. Stašaitis.

Pusk. ramovės veikimas laikotarpy rugpiūčio—gruodžio mėn. 1928 metų. Tame laikotarpy buvo pusk. 5 paskaitos, 1 vakaras-balius, 2 vakarai-koncertai, 4 savybiniai šokių vakarėliai, 4 valdybos posėdžiai, 1 visuotinis pusk. susirinkimas, 3 bendri pusk. pasikalbėjimai, 1 paleidžiamųjų pusk. išleistuvės. Per du šokių vakarėlių surinkta ir atiduota Vilniui vaduoti

Mūsų telefonistai centralinėj karo telef. stoty.

sąjungai 106 litai. Taip pat mokytasi dainavimo, šokių ir kitų žaidimų.

Per tą laikotarpį padaryta apyvarta sumoje 1957 lit. 30 cent. Iš jų gauta iš ekonominių sumų valgvklos indams įsigyti 864 lit. 65 cent. Iš suruoštų vakarėlių ir kitko 1092 lit. 65 cent. Už gautus iš vakarėlių pinigų įsigyta įvairūs ramovėi daiktai, kaip antai: telefonas, įvairūs žurnalai, veidrodis, kabyklos ir išpuošta pati ramovė.

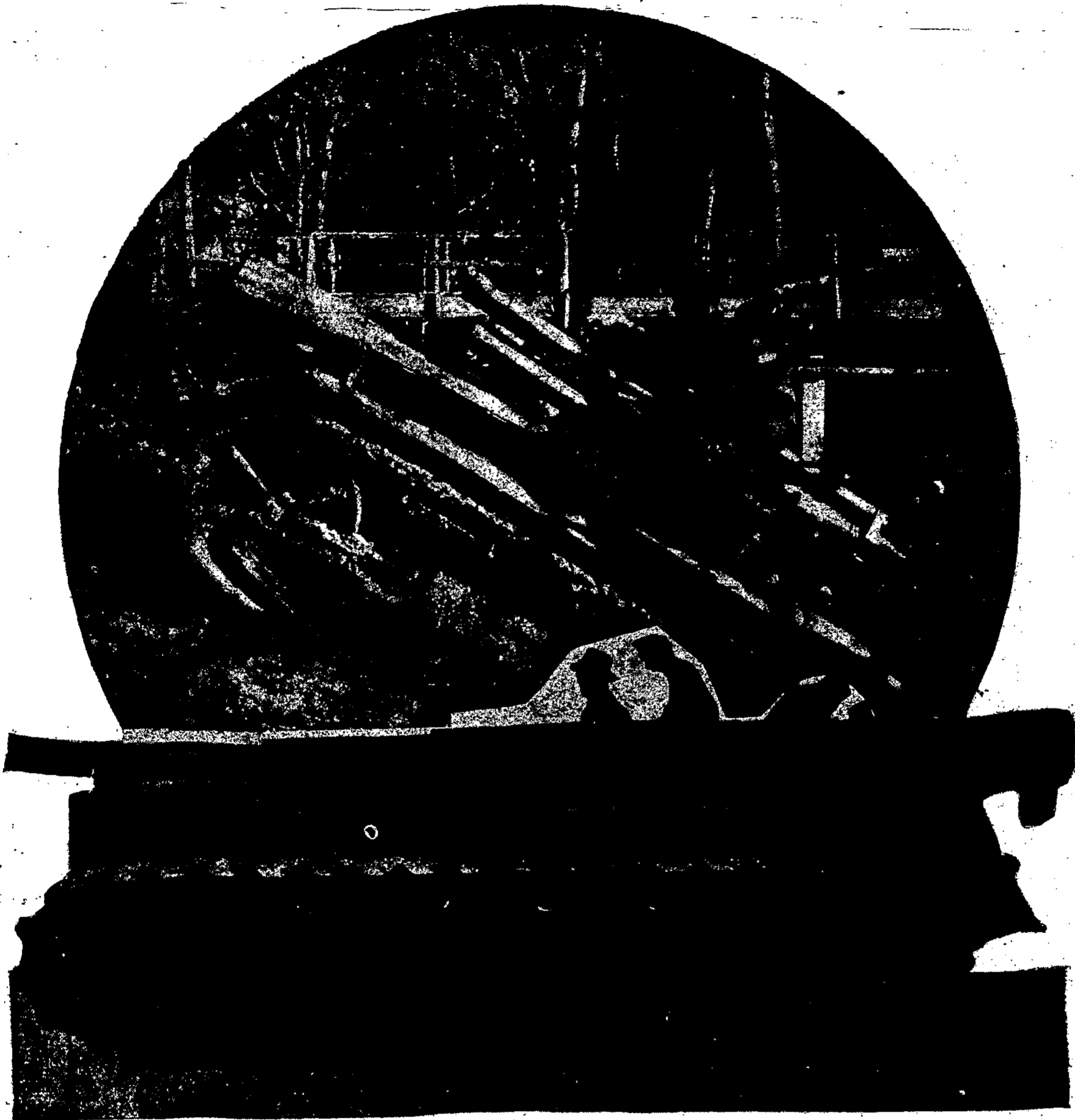
Vyr. pusk. St. Čepulis.

2 artilerijos pulkas. Sausio mėn. 19 d. pulko viršilos ir puskarininkiai karių klūbe suruošė šeimynišką vakarėlį su vaidinimais ir monologu. Vaidino vieno veiksmo komediją — „Aš numiriau“. Po vaidinimo buvo šokiai ir žaidimai. Svečių buvo pilna salė. Į vakarėlį buvo apsilankęs pulko vadas ir pulko karininkai. Vakaras pasisėkė gerai ir publika buvo patenkinta.

Sausio mėn. 23 d. karių kine visiems pulko kareiviams buvo dovanai demonstruojama gana įdomi geografinė 8 veiksmų kino filmas — „Afrikos daubuose“. Vertėtų daugiau tokių filmų kareiviams rodyti, nes be malonaus laiko praleidimo yra ir naudos: kareiviai susipažįsta su kitų kraštų gamta ir jų gyventojais.

Ant.-Ferd.-Max.

Karo pabūklų motorizavimas Amerikoje.

Viršuj: Viena iš naujausių automatiškai judančių 75 mm. patrankų įrengta tanko stovė. Su šita patranka Am. Jungt. Valstybių karo departamentas darė bandymus, norėdamas gauti drauge ir greitą judėjimą ir didelę naikinamąją jėgą.

Apačioj: Artilerija ratuose (taip pat Amerikos Jungt. Valst.) sukonstruota gener. štabo karo kolegijos, gali judėti į kovos liniją su tokiu greitumu, kokio ligi šiol didžiosios patrankos dar neturėjo.

Milžiniški hidro-aeroplanai susisiekti oro linijomis per vandenyną.

Amerika be galo susirūpinusi nustatyti nuolatinį susisiekimą oru tarp dviejų pusrutulių — Vakarų ir Rytų. Šiuo laiku yra statomi 8 milžiniški hidro-aeroplanai, kuriuos konstruoja inž. Dornje.

Transokeaniški lėktuvai turės po 12 variklių 500 arkl. jėgų kiekvienas. Mašinos svoris arti 50 tonų. Lėktuvas galės skristi bet kurių aštuonių variklių varomas, pasiekdamas greičio ligi 160 klm. per valandą. Dirbant visai 12 variklių, greitis ties žeme sieks ligi 320 klm. per valandą.

Hidro-aeroplanai taikomi 50 keleivių ir 9 žmonėms aptarnaujamo personalo. Sparnuose ilgis — arti 120 mtr.

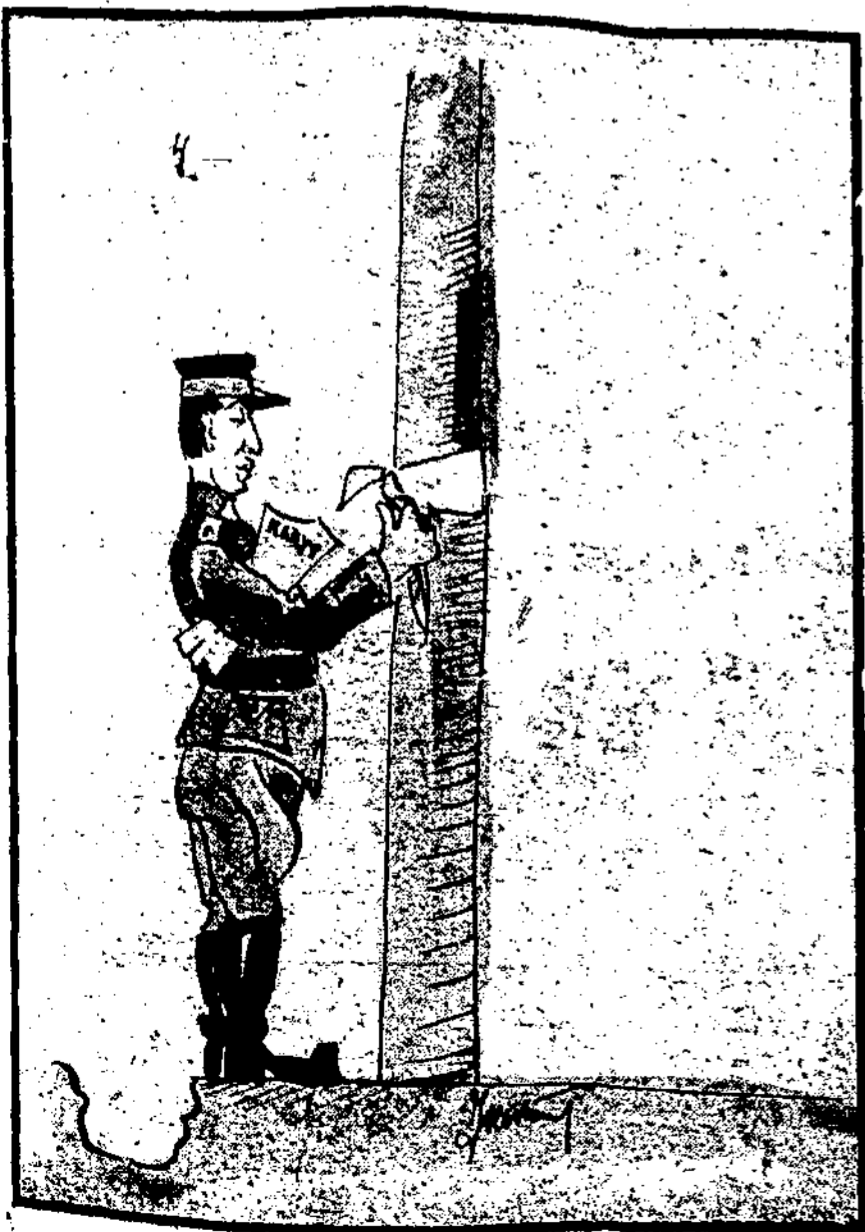
Pirmieji skraidymai manoma pradėti šių metų pradžioje. Transokeaniškoji oro linija iš Europos eis pro Azorų salyną Bermuda su paskutine stotimi Floridoj. Pietų kryp-

timi pasirinktas kelias todėl, kad Atlanto vandenyne, daugiau į šiaurę, labai blogos meteorologinės sąlygos.

Kaip diržablis nutūpė ant traukinio.

Idomiausias bandymas neseniai buvo įvykęs Amerikoje. Kariškas diržablis „Blimp“, nedidelio talpumo, pasivijo greitąjį traukinį, kurs bėgo per valandą po 48 klm., susilygindamas su traukinio greičiu, ir tiek nusileido, kad vienas iš diržablio komandos galėjo į rankas paduoti korespondencijų maišą traukinio pašto valdininkui, kurs laukė diržablio pašto vagono aikštelėj, ant stogo įtaisytaj.

Perdavimo metu vado gondolė keletą sekundžių buvo susiglaudusi su vagono stogu. Tokiu būdu ir pats diržablis tarytum buvo nutūpęs ant traukinio. Iš čia aišku, kad reikiant, be jokių sunkenybių, gali diržablis nutūpti ant traukinio. Diržablio komanda susidedo iš 6 žmonių.

Galvosukis 3 nr.

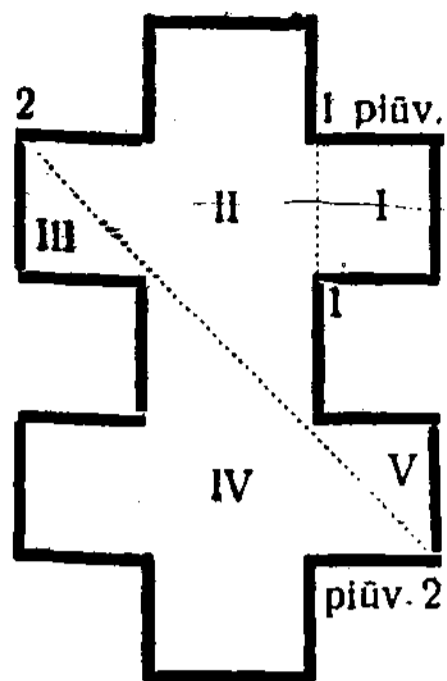
Padėti bendrą antraštę ir po kiekvieno piešinėlio tinkamą parašą, kurie sudarytų bendrą turinį.

Galvosukis vertinamas taip: 3 taškai — jei parašai bus eilėmis, ir 2 tš. — jei proza.

Geresnieji bei sąmojingesnieji parašai bus išspausdinti (Red.)

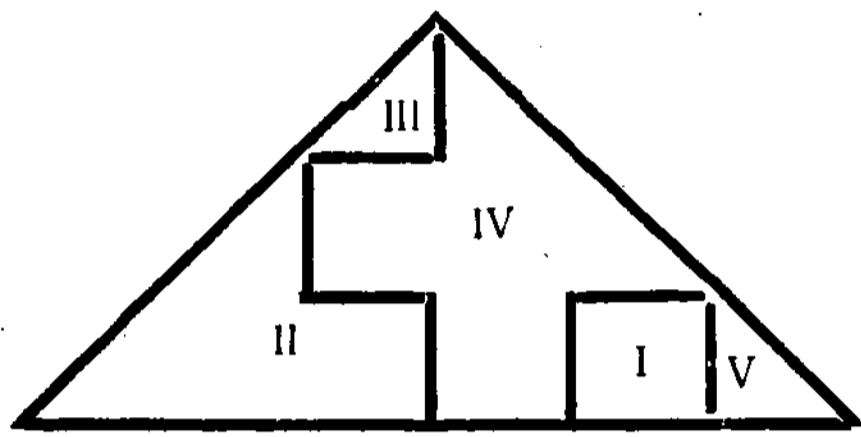
Galvosukio 1 nr. sprendimas.

(Šis galvosukis vertinamas 2 taškais).

Teisingai išsprendė šie: 1. vyr. pusk. *Paliulis* Jonas (2-jo p. p. 3-los kuopos), 2. vyr. pusk. *Salna* (2 artl. p. štabas), 3. *L. E. P. k.* (Ryšų b-no mokomoji kuopa), 4. *K. Aksomaitis* (auto kuopa), 5. *Vadžišius* (1 p. p. štabas).

Pažymėjimas: premijoms gauti reikalinga uždirbti 15 taškų, sprendžiant galvosukius.

Naujos knygos.

Abstinento šovinynas. Vertė J. Kazėnas „Blaiiv.“ d-jos leid. 1928 m. Kaina Lt. 1,25.

Gana tarnauti pypkei! Pr. Samulionis. „Blaiivybės“ d-jos leid. 1928 m. Kaina 15 ct.

Dvasios galybė ir girtavimas. Parašė prof. kun. F. Kemėšis. „Blaiiv.“ d-jos leid. 1928 m.

Juokingosios pamainos (Les Precieuses Ridicules). Vikt. Kamantausko vertimas su V. Dubo prakalba. „Vilnies“ kn. leidinys 1928 m. Kaina Lt. 1,50.

Pasaulinis apaštalavimas. Katalikų centro leid. 1928 m.

Pagalba mirusiems. Gailestingieji darbai už mirusiųjų vėles skaistykloje. Marijonų leid. 1928 m. Kaina 50 ct.

Ovidijus biografija, autobiografija parinktos vietos, verstos M. Gustaičio ir J. Narjausko. 1928 m. 82 psl. Kaina Lt. 2,50.

Karo stovis (dūšioj) J. Graičiūnas. 80 psl. Kaina Lt. 2. Tai graži jaunos sielos eilėraščių knygutė.

Tarydas S. Geografija. Vadovėlis pradžios mokslui. Kaunas, „Spaudos Fondas“, Varpo“ Sp. 1928. 176 psl. Kaina 4 lt. 50 ct.

Švietimo Ministerija pripažino šį vadovėlį tinkamu vartoti pradžios mokyklose. Bet vadovėlyj yra keletas visai neleistinų paveikslų. 39 psl. atvaizduota Rygos miestas prieš 50 — 60 met; paveikslas neaiškus. 66 psl. parodyta Londono gatvė. Galybė įvairių vežimų dilizansų ir visi su arkliais, kurių dabartinio Londono gatvėse mažai matyti. Toks paveikslas tinka istorijos, bet ne geografijos vadovėliui.

Bendrai dauguma paveikslų paimta iš senų geografijos vadovėlių svetimomis kalbomis. Tai jau leidėjų kaltė, tur būt, pasislykčiojo pagaminti naujų klišių, sunaudojo seną šlamštą. Vadovėlių tie menki paveikslai gadina.

Daugininkaitis Pr. Vaduokime Vilnių. [Eilėraščiai]. Viršelį piešė Pr. Simanavičius. Alytus, 1928 m. 31 psl. Kaina 1 lit.

Daugininkaitis patriotiškų eilių rinkinėlis susideda iš 3 dalių „Vaduokime Vilnių“, „Sonetai“ ir „Ilgejimas Tėvynės“. Pirmos dalies eilėraščiai tinka skaityti per vakarus ir įvairias šventes.

Vis tiek nenurimsim, rašo poetas.

„Nors mes ir kasdiena jaunystės dienose,
„Gyvensime nuolat vien skausmo audrose,
„Be Vilniaus vis tik nenurimsime mes!
„Ir nuolat kovosim, nors skęsim kraujuose,
„ Nors žūsime audringų nelaimių bangose,
„Mes žengsim, kol meilė tėvynės mus degs“...

Viršelį nupiešė dailininkas Pr. Simanavičius. Viršelis originalus: baltas lenkų erelis ruošiasi suardyti Gedimino pilį Vilniuje. Užpakalyje didelis audringas debesys.

Jakučionis A. Pirmoji pradžia. Skaitymo rašymo mokymas. Kaunas, autoriaus leidinys. 1928. 32 psl. Kaina nepažymėta (1 lt. 50 ct.)

Tiems, kam tenka mokyti kareivius skaityti ir rašyti, patariama peržiūrėti šią mažą knygelę.

A. K-is.

Alpėšė. P. Rusecko. Kalnai, žmonės, legendos. Knygutė gražiai išleista, iliustruota ir nebrangi — kaina 2 lt. Pats stilius ir rašymo būdas lengvas, įdomus. Patartina įsigyti, kas mėgsta svetimas šalis, keliones ir bendrai platesnį pasaulį pažinti.

Atminkime Vilnių!

Senai mes kovojame dėl Vilniaus atvadavimo, turime kelias organizacijas, kurios rūpinasi tuo klausimu, tik ligi šioi neturėjome tokio laikraščio, kuriam rūpėtų vien Vilniaus reikalai, bet jau sulaukėme

„**MŪSŲ VILNIAUS**“
kuris rašo tik apie Vilnių, apie Vilniui Vaduoti Sąjungą ir apie kitas Vilniui labiau susirūpinusias organizacijas.

„**MŪSŲ VILNIUS**“
trumpai ir aiškiai patiekia visas žinlas iš Vilniaus lietuvių gyvenimo, aprašo jų vargus, kovas ir laimėjimus.

„**MŪSŲ VILNIUS**“
daugybė iliustracijų paroda, kaip gyvena lenkų okupuoti lietuviai ir kitos tautos.

„**MŪSŲ VILNIUS**“
yra nepartinis laikraštis ir nerašo jokiais politiniais klausimais išskyrus Vilniaus klausimą

„**MŪSŲ VILNIUS**“
visiems sluoksniams artimas laikraštis, kaip visiems artima brangi mūsų pavergta sostinė.

Už penkis litus gausite dar ir daug priedų knygelėmis Vilniaus klausimu.

„**MŪSŲ VILNIŲ**“
skaito visi: ūkininkai, darbininkai, mokytojai, valdininkai, studentai, moksleiviai ir visi kiti.

„**MŪSŲ VILNIŲ**“
redaguoja ir jame bendradarbiauja daugiausia lenkų iš tremtį vilniečiai, kurie gerai pažįsta Vilniaus kraštą ir jo reikalus.

„**MŪSŲ VILNIUS**“
išeina kartą per mėnesį gražiomis knygelėmis, puikiai ir gausiai iliustruotas,

„**MŪSŲ VILNIUS**“
metams kainuoja tik 5 litai, o pusei metų 2 lt 50 ct.

Už penkis litus turėsite gale metų puikiai iliustruotą didelę knygą „Mūsų Vilnių“

„MŪSŲ VILNIAUS“

Adr. Kaunas, Laisvės al. 61 nr. tel. 1088.

Kaina visiems: metams 8 lt., pusmečiui 4 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Atskiras nr. — 30 ct. **Skelbimai:** petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. **Adresas:** Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Št. Karo Mokslo Valdyba.

Redaktorius kpt. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuovė Kaune 7 9 Šio nr. išspausdinta 2400 egz